

Л.П. Богославець, канд.пед.наук,доцент
кафедри педагогіки та методики професійного
навчання

Л.В.Житеньова канд.пед.наук,доцент,
завідувач кафедри педагогіки та методики професійного навчання
Київський національний університет технологій та
дизайну
Україна,
м. Київ

ФУНДАМЕНТАЛЬНА ВИЩА ОСВІТА ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Розглянуто проблеми інноваційного розвитку освіти, в основі якого лежить особистісний підхід, фундаментальність освіти, творче починання, професіоналізм, синтез технічної і гуманітарної культур, використання новітніх інформаційних та педагогічних технологій. Доведена необхідність змін в системі вищої технічної освіти у зв'язку з необхідністю формування нової генерації професіоналів високого рівня - національної гуманітарно-технічної еліти.

Ключові слова: професійна підготовка, особистісний підхід, гуманітарна культура, фундаментальність освіти.

Постановка проблеми. Демократичні трансформації у нашому суспільстві здійснюються у всіх його сферах, у тому числі і сфері освіти. Сучасні умови характеризуються все більш зростаючими вимогами до молодих фахівців, які щорічно поповнюють ринок праці. Таким фахівцям потрібен синтез багатьох знань, здатність до адаптації і вміння працювати в умовах життя, які постійно змінюються та ускладнюються. Тому робиться акцент на поєднанні у майбутнього фахівця професійної компетенції і професійної мобільності, що у свою чергу викликає необхідність підвищення якості вищої освіти і внесення коректив у професійну підготовку інженерно-педагогічних кадрів.

Найважливішими факторами, що визначають педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх інженерів до своєї професійної діяльності, є

зміст освіти, педагогічні технології, особистість викладача і організація освітньо-інформаційного середовища.

Необхідно з'ясувати, які компетенції потрібні майбутнім фахівцям. Так, для інженерів-педагогів важливі дослідницькі, проектні, організаторські, підприємницькі здібності тощо. Дуже важливо зберегти принцип природо-доцільності у навчанні, тобто максимально розвивати ті здібності, якими обдарувала людину природа.

Головним завданням, яке стоїть перед вищою школою, а рівно і перед будь-яким технічним вищим навчальним закладом є підготовка не просто фахівців, а професіоналів своєї справи. Такі особистості повинні володіти професійними знаннями, високою професійною компетентністю, високою духовністю, морально-етичними переконаннями, загальною культурою, інноваційним характером мислення, системним підходом до аналізу складних виробничих ситуацій, особистостей, здібних до адаптації в складних сучасних ринкових умовах і з прагненням до вдосконалення себе, розвитку і реалізації особистісного потенціалу.

Питанням професіоналізму і професійної компетентності в останні десятиріччя надається значна увага з метою знаходження завершеної теорії формування фахівця-професіонала. Тому вони стали предметом пильної уваги психологічної і педагогічної науки (В. Кудін, Г. Васянович, І. Зязюн, О. Ігнатюк, Р. Гуревич, Н. Ничкало, С. Дружилов, О. Журавлев, Н. Тализина, Е. Климов, А. Маркова, Л. Мітіна, Ю. Поваренков, Н. Пряжников, О. Щербаков та ін.). Але в більшості випадків дослідники обмежувалися вивченням набору професійно-значущих якостей, шляхів їх формування і оцінки, досліджень професійної спрямованості, наголошували на безперервному самовдосконаленні особистості протягом життя тощо.

Мета статті полягає в аналізі впливу фундаменталізації вищої освіти в технічному університеті на рівень професіоналізму майбутнього фахівця.

Виклад основного матеріалу. У новому сучасному розумінні освіти

фундаментальні знання набуваються самою особистістю і є результатом внутрішньої творчої активності, продуктом еволюції і самоорганізації мислення (до фундаментальних відносять не тільки логіко-математичні і природно-наукові знання, але і соціально-психологічні, філософські, культурно-історичні, а також суспільно-політичні тощо). Процес фундаменталізації, на наш погляд, це є збільшення об'єму і ролі дисциплін загальнонаукового циклу; посилення зв'язків між дисциплінами навчального плану; перебудова циклу професійних дисциплін (посилення уваги до світоглядних і соціальних проблем); забезпечення формування в процесі освіти методологічної культури фахівця (методи пізнавальної, професійної, комунікативної і аксіологічної діяльності); вивчення спеціальних дисциплін, спрямованих на формування навичок володіння засобами і технологією інформаційної культури.

Визначальним положенням в інноваційному навчанні є ефективне засвоєння знань і розвиток здібностей, необхідних для високого рівня професійної компетентності саморозвитку та самовдосконалення, адаптивної спроможності до умов праці та конкурентоспроможності на ринку праці, на основі освіти і саморозвитку.

Наступне положення - фундаментальна (природне і гуманітарне) університетська освіта, в якій фундаментальність, разом з цілісністю і спрямованістю на задоволення інтересів особистості, утворює основні риси нової парадигми освіти. Вища школа повинна давати цілісне уявлення про сучасну природничо-наукову картину світу, закласти науковий фундамент для оцінки наслідків професійної діяльності, сприяти творчому розвитку особистості і правильному вибору індивідуальної програми життя на базі пізнання особливостей, потреб і можливостей людини.

Система вищої професійної освіти покликана забезпечити умови для підготовки фахівців нової формації. Для них установка на саморозвиток і

професійну майстерність виступають пріоритетними життєвими стратегіями. Саме в процесі отримання вищої освіти відбувається процес пристосування студента — молодого фахівця до умов життя у суспільстві, відбувається розвиток та становлення його особистості.

Базовою цінністю нової освітньої ідеології виступає неперервний розвиток особистості. Якісна освіта - умова професійного і життєвого успіху [1.с.70].

Не можна не погодитись із видатним науковцем, доктором педагогічних наук Ничкало Н. Г., яка зазначає, що саме «неперервна професійна освіта має можливості для виконання важливих функцій, а саме:

- *соціокультурної, розвивальної* (задоволення і розвиток духовних запитів особистості, створення умов для її постійного творчого зростання);

- *загальноосвітньої, компенсувальної* (усунення прогалин у базовій освіті, її доповнення новими знаннями, що з'являються в умовах інформаційно-технологічної революції);

- *адаптивної* (гнучка фахова підготовка; перепідготовка і підвищення кваліфікації з метою оновлення професійного досвіду; здобуття іншого фаху завдяки постійним змінам на виробництві; розвитку теле- і радіокомунікацій, комп'ютерного доступу до інформаційних банків даних тощо);

- *економічної* (задоволення потреб держави, регіонів, різних галузей, промисловості, сільського господарства і сфери послуг у конкурентоспроможних фахівцях, підготовлених до впровадження новітніх технологій, техніки тощо)» [2, с. 350-351].

Отже, сам процес вищої освіти, поняття освітньо-інформаційного середовища має безперечний організуючий, емоційно-психологічний і розвиваючий вплив на особистість, що вчиться, і відіграє визначальну роль у формуванні педагогічних умов здійснення навчально-виховного процесу не тільки у вищому технічному навчальному закладі, а й у процесі навчання протягом життя, тобто мається на увазі безперервна

освіта Під *освітньо-інформаційним середовищем* ми розуміємо сукупність інформаційно-матеріальних, духовних і емоційно-психологічних умов, в яких проходить навчально-виховний процес, і чинників, як сприяючих, так і перешкоджаючих досягненню його ефективності.

Освітньо-інформаційне середовище (в широкому розумінні) може бути засобом виховання високої культури і відповідного ставлення студентів до навчання.

У формуванні освітньо-інформаційного середовища бере участь цілий ряд основних і допоміжних компонентів. Не можна виділити більш чи менш впливові складові, адже успішне здійснення навчально-виховного процесу можливе лише в умовах гармонійного поєднання всіх компонентів. Завдання побудови системи сучасної вищої освіти - не нав'язування студенту певної кількості інформації, а створення умов, в яких він сам прагнутиме її одержувати і засвоювати.

Пізнати сутність, саму суть з безлічі дисциплін і великої кількості інформації з кожної дисципліни - ось мета сучасного студента. Це ж є і імпульсом для викладачів до перегляду системи освіти.

Сутнісний підхід припускає синтез природних, гуманітарних і технічних наук, що вимагає нової парадигми освіти. Сутнісний підхід — це системний, синергетичний підхід.

Звідси витікає зростаюча роль міжпредметних зв'язків, робота всіх викладачів в одному напрямі, а саме у напрямі розвитку здібностей студентів на основі формування сутнісних системних знань, створення у них цілісного уявлення не тільки про наукову теорію і її структуру, але і про кожний елемент теорії: поняття, основні положення або закони і слідства.

Сьогодні однією з найактуальніших проблем інженерної освіти є визначення раціонального змісту професійної підготовки фахівця. Це обумовлено глобальними тенденціями зміни цілей і структури суспільного виробництва, істотним підвищенням ролі людського чинника

С.О. Сисоєва відзначає, що «одним з основних завдань сучасної освіти є підготовка людини до морального і професійного самовизначення в ринковій системі суспільних відносин [4, с. 46].

Передумовою успішного рішення цього завдання є глибока фундаментальна і загальноінженерна підготовка. Підвищення ролі людського чинника в забезпеченні ефективності суспільного виробництва викликало необхідність відповідного коригування і змісту професійної підготовки фахівців.

Особливістю професійної підготовки у технічному ВНЗ є її випереджаючий характер і чим більш успішна ця підготовка на початку кожного циклу навчання, тим більшою мірою оптимізується сприйняття найскладніших фундаментальних і практичних сторін технічного знання. Йдеться про формування особливої картини світу, в якій психолінгвістична складова об'єднана з реальними образами технічних процесів і технологій і діяльнішою, активною підготовкою до творчого перетворення інформації, що засвоюється [3].

Київський національний університет технологій та дизайну займає всім відому передову позицію серед ВНЗ України ще і тому, що саме ми, зокрема кафедра педагогіки та методики професійного навчання, готуємо сучасну управлінську педагогічну гуманітарно-технічну еліту, гармонійно поєднуючу в собі всі необхідні складові для того, щоб очолити будь-яке підприємство в галузі легкої промисловості та стати висококваліфікованими фахівцями. Наш університет вже давно відомий не тільки ґрунтовною фундаментальною підготовкою, не тільки висококваліфікованою підготовкою в різних галузях науки і техніки, але і сучасною управлінською і гуманітарною підготовкою. Вивчаючи дисципліни «Ділова українська мова», «Комунікативні процеси у педагогічній діяльності», «Психологія праці», «Риторика та мистецтво презентації», «Психологія спілкування», майбутні фахівці опрацьовують термінологію, ведення документації, уміння спілкуватися, проголошувати промови, набувають навичок оптимальної мовної поведінки у професійній

сфері, оволодівають культурою мовлення, засвоюють етикет ділового спілкування, культури управління[5-6].

Висновок. Виходячи з того, що інноваційна освіта має на увазі особистісний підхід, фундаментальність освіти, творчий початок, професіоналізм, синтез двох культур — технічної та гуманітарної, використання новітніх інформаційних і педагогічних технологій, процес освіти та виховання майбутнього фахівця слід розглядати у загальному контексті формування особистості. Це дозволяє нам в рамках технологій формування особистості майбутнього інженера-педагога, дизайнера-педагога розглядати різні чинники впливу на його особистість.

Тому необхідно на сучасному етапі більше уваги приділяти докладному вивченню змісту навчального матеріалу, умовам навчання, а також відповідним чином регулювати пропорційність технічних та гуманітарних дисциплін у рамках фундаменталізації сучасної вищої технічної освіти.

Література

1. Подольська Є.А. Освіта як чинник розвитку особистості в соціокультурному контексті: Монографія. / Є.А Подольська, В.М. Мадаркіна - Х. : Вид-во НФАУ: Золоті сторінки, 2002. - 236 с.

2. Ничкало Н. Г. Сучасні проблеми розвитку системи неперервної професійної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід. / Н.Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз, - К. : Наук, думка, 2003. - С. 350-351.

3. Смирнов С. Д. Педагогика и психологии высшего образования: от деятельности к личности: учеб, пособие для студентов, обучающихся по направлению и специальностям психологии / С. Д. Смирнов. - М. : Академия, 2001. - 303 с.

4. Сисоєва С. О. Професійна освіта в системі неперервної освіти/С.О.Сисоєва // Теорія і практика управління соціальними системами. - № 1. - 2000. - С. 46-52.

5. Ділова українська мова: методичні рекомендації для студентів

заочно-дистанційної форми навчання усіх напрямів підготовки – Ч.ІІ. / упор. Л. П. Богославець – К.: КНУТД, 2015. – 47 с.

6. Історія педагогіки. Короткий курс лекцій / упор. Л. В. Житеньова – К.: КНУТД, 2014. – 68 с.

References

1. Podolsky Est. Et. Educationem, ut factor personam progressum in sociocultural context: Monograph. / Manducare. Et Podolskiy, V. M. Malarky - X. : a Genus of NUPH: Aurea pages, 2002. - 236 p.

2. Habere Niccolo N. G. Hodiernis quaestionibus progressionis ratio continui professionalis educatio: domesticis et externis experientia. / N. G. Habere Niccolo // Perpetuam educationem: philosophia, paedagogica exemplaria, providentia, - K. : Scientia, Dumka, 2003. - P. 350-351.

3. Smirnov S. D. Paedagogia et psychologia superiorum: ex actione ad personalitatem: artem, a manual for students, sed directionem et propria psychologia / Sec. D. Smirnov. - M. : Academia, 2001. - 303 p.

4. Sysoeva S. A. Amet elit in ratio continui educationem/H. Et. Sysoeva // Theoria et praxi vitae socialis ratio. - No. 1. - 2000. - P. 46-52.

5. Negotium Russian lingua: methodica commendatione pro studentibus de extramural et procul doctrina in omnibus locis disciplina – pars II. / sistit. L. P. Bogoslavets – K.: КНУТД, 2015. – 47 p.

6. Historia de paedagogia. Brevi cursum ex lectionibus / ed. L. V. Zhitenev ' – K.: КНУТД, 2014. – 68 p.

УДК 378

LP Bogoslavets, kand.ped.nauk, associate
professor
Department of Pedagogy and Methods of Professional
Training

L.V.Zhytenova kand.ped.nauk, Associate Professor,
Head of the Department of Pedagogy and Methods of Professional Training
Kyiv National University of Technology and Design
Ukraine, m.
Kyiv

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE
CONTEXT FUNDAMENTALES MODERN EDUCATION

An author touches the problems of innovative education in the basis of which enter the personal approach, fundamental nature of education, a creative principle, professionalism, synthesis of two cultures - cultural and humanitarian, application of the newest information and pedagogic technologies. A necessity is led to in the changes in the system of higher technical education in connection with the necessity of forming of a new generation of professionals of high level — national humanitarian-technical elite.

Keywords: professional training, personal approach, humanitarian culture, the fundamental nature of education.